

سفر نخست وزیر ترکیه به عراق/تلاشی برای بازسازی روابط

بینالی ییلدریم نخست وزیر ترکیه روز شنبه در راس یک هیات بلندپایه سیاسی و اقتصادی به بغداد رفت تا به گفته او روابطی را که افزون بر دو سال است رو به وخامت گذاشته، ترمیم کرده و فصل نوینی در روابط بگشاید.

به گزارش آران نیوز، نخست وزیر ترکیه را در این سفر فکری ایشیک وزیر دفاع، عصمت ییلماز وزیر آموزش ملی، برات آلبایراک وزیر انرژی و منابع طبیعی، نهاد زیبکیچی وزیر اقتصاد، بلند تفنکیچی وزیر گمرکات و تجارت و شماری از مسئولان نهادهای دولتی و کارشناسان و خبرنگاران همراهی می کنند. او قرار است از سوی حیدر العبادی مورد استقبال رسمی قرار گرفته و دو طرف بعد از دیدار دوجانبه در سومین نشست شورای عالی همکاری راهبردی ترکیه و عراق شرکت کنند. ییلدریم با فواد معصوم رئیس جمهوری عراق، شماری از مسئولان حزبی و شخصیت های سیاسی و برخی از روسای نهادهای مدنی شاخص و نمایندگان ترکمن های عراقی هم دیدار و گفت و گو خواهد کرد.

ییلدریم امشب عازم اربیل شده و با مسعود بارزانی رئیس اقلیم کردستان و نچیروان بارزانی نخست وزیر اقلیم نیز دیدار و گفت و گو می کند. محور اصلی گفت و گوها موضوع حضور نیروهای ترکیه در پایگاه بعشقیه در نزدیکی موصل، تلاشهای پ.ک.ک برای تبدیل سنگال به عنوان دومین پایگاه خود در منطقه بعد از قندیل، تهدیدات تروریستی از خاک عراق علیه ترکیه، مبارزه با تروریسم داعش و همکاریهای اقتصادی و تجاری و انرژی بین دو کشور عنوان شده است. روابط ترکیه و عراق بیش از دو سال است که در مسیر پرتنش قرار گرفته و این التهاب تاثیر جدی در مناسبات اقتصادی و تجاری ترکیه و عراق گذاشته است. تا پیش از بروز تنش، عراق بعد از آلمان دومین شریک تجاری ترکیه بود و صادرات ترکیه به عراق به بیش از 12.5 میلیارد دلار در سال رسیده بود. اکنون ترکیه می خواهد پس از یک دوره پر تنش جدی در روابط با عراق، با هدف شروع فصل نوینی در مناسبات دو کشور و ادامه رهیافت تازه در مناسبات منطقه ای، روابط خود را با همسایه جنوبی ترمیم کند.

آنکارا که به شدت خود را در معرض آسیب های ناشی از تهدیدات فرامرزی می بیند، گویا به این نتیجه رسیده است که راه برون رفت از این تهدیدات را در تعامل با همسایگان و بازگشت به سیاست سنتی با شعار صلح در کشور و صلح در جهان که از آناترک بنیانگذار جمهوری این کشور به ارث مانده، بجوید. برنامه سفر نخست وزیر ترکیه به عراق، به دنبال گفت و گوی تلفنی جمعه شب هفته ماقبل رجب طیب اردوغان رئیس جمهوری این کشور با حیدر العبادی نخست وزیر عراق اعلام شد.

منابع نهاد ریاست جمهوری ترکیه اعلام کردند که العبادی و اردوغان برای عادی سازی روابط و توسعه مناسبات ترکیه و عراق بر اهمیت تقویت گفت و گو تاکید کرده و از تاثیر تماس های مقامات بلندپایه دو کشور در دوره اخیر ابراز خرسندی کرده اند. اردوغان و العبادی بر لزوم مبارزه مشترک با تمامی گروههای تروریستی و اجازه ندادن به این گروهها برای بی ثبات کردن منطقه تاکید کرده اند. این تماس تلفنی در حالی انجام شد که روابط آنکارا و بغداد در سال 2016 میلادی بر سر اصرارهای آنکارا برای مشارکت در عملیات آزاد سازی موصل و حضور نیروهای ترکیه در پایگاه بعشقیه عراق و اظهارات متقابل مقامات آنکارا و بغداد به شدت ملتهب شد و به تعبیر رسانه های این کشور در آستانه یک درگیری قرار گرفتند. اما گفت و گوی اردوغان با العبادی که پیشتر اعلام کرده بود، وی را مخاطب قرار نمی دهد، در شرایطی صورت گرفت که مقامات بلند پایه ترکیه بعد از شش سال به اشتباه بودن سیاست های دولت این کشور در سوریه اعتراف کرده و به خاطر افزایش جدی حملات تروریستی در سال 2016 میلادی، به دنبال رویکرد تازه و راهکار واقع بینانه ای برای مقابله با آسیب پذیری این کشور از تهدیدات امنیتی فرا مرزی بوده و مدعی حل بحران سوریه در تعامل با روسیه و ایران شده اند. نعمان کورتولموش معاون نخست وزیر و سخنگوی دولت آنکارا در گفت و گو با روزنامه حریت، به صراحت از اشتباه بودن سیاست این کشور در قبال سوریه سخن گفته و رهیافت های تازه این کشور در تعامل با روسیه و برقراری آتش بس فراگیر در سوریه را به عنوان گامهای عملی مهم در راه عدول از این خطاها و ترمیم خرابی ها در سیاست خارجی دانسته است.

او می گوید: سفر بینالی ییلدریم نخست وزیر ترکیه به عراق را نیز باید از همین منظر و به منظور ترمیم روابط با بغداد ارزیابی کرد. بینالی ییلدریم نخست وزیر ترکیه نیز روز گذشته با خاطر نشان کردن این که شعار 'کاهش دشمنان و افزایش دوستان' دوران نخست وزیری خود را در سال گذشته شروع کرده است، ابراز امیدواری کرد که سفرش به عراق، زمینه ساز فصل نوینی در مناسبات دو کشور باشد. عراق خواهان خروج نیروهای ترکیه از خاک خود شده و از دولت آنکارا به مجامع بین المللی شکایت کرده بود. آنکارا نیز برای کاهش تنش، با اعزام امید یالچین قائم مقام وزارت امور خارجه و حاکان فیدان رئیس سازمان اطلاعات ترکیه و یک مقام بلند پایه در ستاد فرماندهی ارتش به بغداد، طرحی را در خصوص عادی سازی مناسبات و همکاریهای دو کشور در مبارزه با تروریسم ارائه کرد. قرار بود بغداد به این اقدام ترکیه با اعزام هیاتی به آنکارا، پاسخ مکتوب بدهد که این ماموریت به سفیر عراق در آنکارا داده شد. موضوع حضور نیروهای پ.ک.ک در شمال عراق و اقدام پ.ک.ک در انتقال بخشی از نیروهای خود به سنگال در منطقه تحت سکونت ایزدی ها در شمال عراق و حملات هوایی ترکیه به شمال عراق از دیگر موضوعات چالش آفرین در مناسبات دو کشور است. فکری ایشیک وزیر دفاع ترکیه که در سفر ییلدریم به بغداد وی را همراهی می کند، روز گذشته در گفت و گوی زنده با شبکه تلویزیونی خبر ترک گفت: سنگال خط قرمز ترکیه است

و ترکیه به هر بهایی با حضور مستقیم و یا غیر مستقیم پ.ک.ک در سنگال مقابله خواهد کرد. اردوغان اخیرا با اعلام دکترین تازه امنیتی ترکیه به دفعات تصریح کرده است که امنیت ملی ترکیه نه از مرزهای جنوبی بلکه از حلب و قندیل شروع می شود و ترکیه در مقابله با تروریسم و تهدیدات فرامرزی، با خروج از راهبرد دفاعی به راهبرد تهاجمی روی آورده و مصمم است تهدیدات فرامرزی را در منشاء آن از بین ببرد. او گفته است ترکیه برای این امر آماده هر گونه هزینه است و بر این باور است که اگر امروز متحمل چنین هزینه ای نشوند، فردا با خطر بقا رو به رو خواهند شد. ییلدریم نیز اعلام کرده است که در گفت و گو با مقامات عراقی موضوع حضور پ.ک.ک در خاک عراق و مبارزه با تروریسم را به صراحت با مقامات عراقی گفت و گو کرده و راه تعامل برای حل این مشکلات امنیتی را جستجو خواهد کرد.

موضوع بعشقیه که روابط دو کشور را در سال گذشته به شدت ملتهب کرد و به تعبیر برخی از تحلیل گران دو کشور را در آستانه یک درگیری جدی قرار داد، از مهمترین موضوعات در گفت و گوهای ییلدریم با العبادی است. کارشناسان روابط بین المللی در آنکارا می گویند که مقامات امنیتی و سیاسی دو کشور در دوره اخیر یک سری مذاکرات محرمانه را در بغداد و آنکارا دنبال کردند و انتظار می رود در مذاکرات نخست وزیران دو کشور نهایی شود.

آنکارا با تاکید بر این که حضور نیروهای ترکیه در بعشقیه محل تمامیت ارضی و حاکمیت عراق نیست و صرفا برای کمک به مبارزه عراق با داعش است، عنوان کرده است که با

خاتمه یافتن تهدیدات داعش در عراق و منتفی شدن تهدیدات پ.ک.ک در شنگال، به حضور نظامی خود در منطقه نیز خاتمه خواهد داد. اظهارات اخیر نخست وزیر عراق نیز نشان می دهد که بغداد تا حدی از رهیافت ها و رویکردهای تازه در سیاست خارجی آنکارا متاثر شده و به تحلیل ناظران سیاسی در آنکارا، با بهبود روابط با آنکارا به نوعی می خواهد موازنه در سیاست خارجی منطقه ای را به نفع خود رقم زند. رسانه های ترکیه هفته گذشته این اظهارات العبادی را که گفته است: 'بغداد نمی پذیرد که پ.ک.ک با استفاده از خاک عراق به ترکیه حملات تروریستی انجام دهد؛ برجسته کردند.

به نوشته این رسانه ها، العبادی با اشاره به سفر قریب الوقوع بینالی بیلدریم نخست وزیر ترکیه به عراق، گفت: این سفر در چارچوب تقویت روابط دو جانبه انجام خواهد شد و ما خواستار تقویت روابط سیاسی، امنیتی و اقتصادی خود با ترکیه و تمامی کشورها هستیم.

وی همچنین درباره حضور گروه پ.ک.ک در خاک عراق نیز گفت: "نمی توانیم بپذیریم که پ.ک.ک با استفاده از خاک عراق، حملاتی را علیه ترکیه انجام دهد و قانون اساسی ما نیز اجازه این کار را نمی دهد".

اما موضوع تجارت و انرژی دو مقوله بسیار مهم دیگری است که آنکارا می خواهد در شرایط فعلی رکود اقتصادی در کشور، راه برون رفت از این دشواریها را در احیای دوباره مناسبات تجاری با بغداد و شمال عراق بجوید.

بیلدریم گفت: بیش از دو سال است که تجارت دو کشور سیر نزولی دارد و باید همانند توسعه مناسبات ترکیه با روسیه به سرعت جبران شود.

تا پیش از بحران فعلی در مناسبات، ترکیه بیش از 12 میلیارد دلار به عراق صادرات داشت و شرکت های خدمات مهندسی و پیمانکاری ترکیه نیز صدها میلیون دلار سرمایه گذاری و اجرای پروژه های مختلف صنعتی و تجاری در شمال عراق و نقاط دیگر آن کشور را بر عهده گرفته بودند.

بیلدریم گفته است که ترکیه می خواهد به سرعت روابط خود با کشورهای همسایه از جمله سوریه، عراق، ایران و روسیه را ترمیم کند و در این راه نیز گامهای عملی برداشته است. او مهمترین شاخص این رویکرد در سیاست خارجی را بهبود روابط با روسیه، همکاری با کشورهای ایران و روسیه در برقراری آتش بس فراگیر در سوریه دانسته و تصریح کرده است که با همین رویکرد به بغداد می رود.

این که با توجه به تحولات داخلی در ترکیه و موضوع اصلاح قانون اساسی در گذار به نظام ریاستی و تغییرات جدی در قوه مجریه، او تا چه اندازه موفق به عملی کردن گفتمان سیاسی 'کاهش دشمنان و افزایش دوستان' خود خواهد شد؟ زمان نشان خواهد داد.

تحلیل گران معتقدند شرایط اقتصادی و سیاسی فعلی ترکیه اصولاً لزوم چنین رویکردی را بر دولت مردان آنکارا تحمیل می کند، اما اینکه حاکمیت ترکیه خواهد توانست موازنه ای معقول بین آرمان ها و واقعیت های موجود برقرار کنند، جای سؤال دارد.